

DR. FRA RADOSLAV GLAVAŠ (Drinovci, 1909. – Zagreb, 1945.)

Među najistaknutije hrvatske književne kritičare od 1930. do 1945. godine spada dr. fra Radoslav Glavaš pod književnim imenom A. R. Buerov. Položio je svoj mladenački život kao svjedok istine, vjere i rodoljublja. Komunistička krvnička ruka prekinula je njegov život u naponu snage. Za njim je ostalo mnoštvo nedovršenih poglavlja, skica i fragmenata teksta. A sad evo nekoliko važnijih **podataka o njegovu zatrtom životu.**

Kratki životopis

Fra Radoslav, krsnim imenom Andrija, rođen je u obitelji Petra Glavaša i Marije r. Marinović 29. listopada 1909. Osnovnu školu je pohađao u rodnim Drinovcima, gimnaziju na Širokom Brijegu. U Franjevački red stupio 29. lipnja 1927. na Humcu. Bogosloviju je studirao u Mostaru (1930. – 1932.) i Lilleu (1932. – 1934.), a hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1935. – 1939.). Za svećenika je zaređen 16. srpnja 1933. u Fontenayu u Francuskoj. Na Širokom Brijegu je godine 1934./1935. bio kapelan i od 1939. do 1941. profesor na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji.

Zatim je od svibnja 1941. do svibnja 1945. u Zagrebu radio kao načelnik Odjela za bogoštovlje, koje je u početku bilo u sastavu Ministarstva bogoštovlja i nastave, a od 24. lipnja 1941. u Ministarstvu pravosuđa i bogoštovlja. U tu ga je službu pozvao ministar bogoštovlja i nastave dr. Mile Budak, koji je 10. svibnja 1941. zamolio tadašnjeg hercegovačkog provincijala dr. fra Krešimira Pandžića ovim riječima: "*Velečasni gospodin fra Adrija Radoslav Glavaš potreban je hitno Ministarstvu bogoštovlja i nastave u Zagrebu. Molim Vas, da ga u tu svrhu izvolite po mogućnosti odmah staviti na raspolaganje istom ministarstvu.*" Mr. Robert Jolić je u Provincijalskom arhivu pronašao *Urudžbeni zapisnik*, u kojemu je zavedeno kako je Provincijal 15. svibnja 1941. uputio potvrđan odgovor.¹ Samoga dopisa nema, jer su taj dio arhiva komunističke vlasti oduzele. Fra Radoslav je sigurno već krajem svibnja ili početkom lipnja 1941. preuzeo spomenutu dužnost.

Zbog svih navedenih obveza fra Radoslav je istom 1942. uspio dovršiti i obraniti svoju doktorsku raspravu pod naslovom *Jakša Čedomil, osnivač moderne hrvatske kritike*, koju je iste godine objavio kao tisknu knjigu. U književnim krugovima to se smatralo najboljim prikazom života i rada svećenika Jakova Čuke koji je pisao pod književnim imenom Jakša Čedomil.

Fra Radoslav Glavaš je ostao na svojoj dužnosti u Ministarstvu do kraja rata. A posljednji njegov objavljeni spis jest vijest o partizanskom zločinu 7. veljače 1945.

¹ Arhiv Provincije: Spisi Provincije, sv. 133 f. 299. i 300. V. rukopisni članak fra Roberta Jolića iz 2008. *Fra Radoslav Glavaš (1909. – 1945.)*, str. 9.

na Širokom Brijegu, koja je objavljena u dnevnom listu *Novine* krajem travnja 1945. pod naslovom *Krvavi ples komunista na Širokom Brijegu*. Iako je mogao pobjeći prije Komunističkog ulaska u Zagreb, fra Radoslav to nije htio.

Partizani su ga ubili 27. svibnja 1945. u Zagrebu, a istom 14. lipnja 1945. osudili su ga na smrt! (Upravo tako!)²

Književni rad

Uoči stote obljetnice fra Radoslavova rođenja bilo bi potrebno oteti zaboravu njegovo književno djelo. O tom su u vrijeme njegova života pisali jedino suvremenici.³ Dr. fra Radoslav Glavaš je u mladim danima počeo pisati pjesme i pripovijesti, a u zrelijim godinama je objavljivao književne kritike i studije. Pisao je pod književnim imenom (pseudonimom): A. B. ili A. Buerov i A.[ndrija] R.[adoslav] Buerov. Nadimak Buerov je poznat za njegovu obitelj među ostalim Glavašima u Drinovcima. Polije Drugog svjetskog rata o njemu se pisalo jedino u inozemstvu. Tako je Ruža Bajurin u Hrvatskoj reviji 1955. (V/1955., br. 4., str. 362.-363.) u Buenos Airesu objavila svoje uspomene o studentskim raspravama fra Radoslava Glavaša na seminaru profesora Antuna Barca.

Fra Radoslav u Parizu, 1933.

U Domovini je istom krajem prošlog stoljeća prvi svratio pozornost na njegovo djelo poznati književnik Branimir Donat. On je prikupio fra Radoslavove kritike, popratio ih stručnim osvrtom i ukoričio pod naslovom: Andrija Radoslav Glavaš, *Hrvatska književnost i duhovnost*. To je prvi cjelovit prikaz o njegovu zaboravljenom djelu.⁴ Odatle doznajemo o Radoslavovu svaranju najviše.

Branimir Donat u Pogovoru svog izdanja ističe, da je hrvatski i franjevački književni kritičar dr. fra Radoslav Glavaš bio prešućivan sve do 1979. godine. A onda

² Kada sam 1971. istraživao dokumentaciju u Vojno historijskom institutu u Beogradu, saznao sam od ovlaštenog majora, da je prvih poratnih dana 1945. došla jedna delegacija iz Londona. Kad je saznala za brojne likvidacije u Sloveniji i Hrvatskoj, upozorila je jugoslavensku vlast da je potrebno osude na smrt popratiti pismenom dokumentacijom. Tada su komunisti formirali pojedine komisije, koje su prikupljale podatke o likvidiranim neprijateljima i sastavljali dokumentaciju o sudskim procesima, koji u stvari nisu ni postojali, nego su naknadno rekonstruirani. Vjerojatno je u to vrijeme 14. lipnja 1945. nastao i arhivski zapis o suđenju dr. fra Radoslavu Glavašu i drugim osobama koje su minulih dana ubijene na dosad nepoznatim mjestima u Zagrebu.

³ O fra Radoslavu su u svoje vrijeme pisali: Stanislav Šimić, *Sitnozor nad veličinama, Savremenik*, 26/1937., br. 6., str. 325.-331.; Z. MILJKOVIĆ, *Knjiga o modernoj hrvatskoj kritici... Hrvatski narod*, 4/1942., str. 557. TIHOMIR ZUBAC, *Uloga fra Radoslava Glavaša u našim ožalbeničkim podhvataima*, *Hrvatsko pravo*, Mostar, 2/1942., br. 43., str. 12.

⁴ Andrija Radoslav Glavaš, *Hrvatska književnost i duhovnost*, Izabrao i priredio Branimir Donat. *Dora Krupičeva*, Zagreb, 1995. (442 stranice) Donat je na kraju (str. 413.-438.) napisao i osvrt pod naslovom *Pogovor – Andrija Radoslav Glavaš – pedeset godina poslije*.

naglašava, kako u 2. knjizi *Leksikona pisaca Jugoslavije*, što ga je objavila Matica srpska 1979. u Novom Sadu, ima nešto: "Ipak stoji jedinica o Andriji fra Radoslavu mlađem koju je kompetentno napisao fra Andrija Nikić, također franjevac i redovnik hercegovačke provincije, one kojoj je i Glavaš pripadao."⁵

Pisac ovih redaka je već 1977. u *10. Kršnom zavičaju* naveo kraće podatke o fra Radoslavovu književnom djelovanju, zaobilazeći u to vrijeme njegov život.⁶

Donatu smo zahvalni i za njegov kritički osvrt na fra Radoslavove kritičke prikaze. On je u spomenutoj knjizi objavio 68 fra Radoslavovih književnih tekstova. Među njima je prikaz o djelima tridesetak hrvatskih i ostalih književnika. Najviše ih je (6) o djelima dr. Mile Budaka.

Donat je na kraju donio i cjelovitu fra Radoslavovu bibliografiju, pa je moguće navesti barem nazive glasila, u kojima je on pisao. Evo tih glasila: Ruža (Široki Brijeg, od 1929. dalje); *Narodna sloboda i Stopama otaca (Mostar)*, *Franjevački vijesnik*, *Kalendar sv. Ante i Katolički tjednik (Sarajevo)*, *Radnički glasnik (Beograd)* i *sljedeća u Zagrebu: Hrvatska prosvjeta, Hrvatska revija, Hrvatska smotra, Hrvatska straža, Hrvatski narod, Luč, Novine, Selo i grad, Spremnost, Život.*

Umjesto zaključka

Naš fra Radoslav Glavaš je bio izuzetno nadaren i posebno na književnom području vrlo izobražen. Bio je izvrstan pisac književnih studija. Borio se umom i perom za hrvatska prava. Bio je umjetnik riječi. Pisao je oštroomne studije i prikaze.

Uza sve dužnosti koje je dr. fra Radoslav Glavaš obavljao u Hercegovini i Zagrebu, on nikada nije zanemarivao svoje redovničke i svećeničke obaveze i dužnosti. Slobodno vrijeme provodio je s braćom najprije na Širokom Brijegu, a posljednjih godina na Kaptolu s hrvatskih franjevcima. Među svima je ostao u dragoj uspomeni.

Bio je veliki rodoljub i borac za prava hrvatskog naroda. Koliko se osjećao nevinim, svjedoči činjenica da nakon upada partizana u Zagreb nije išao pred njima na Zapad tražiti slobodu nego je ostao u franjevačkom samostanu, računajući da nema na sebi nikakve krivice i da se nema koga bojati.

Želio bih da ovaj prigodni člančić bude poticaj odgovornima u književničkoj, crkvenoj i političkoj zajednici hrvatskog naroda da objavi cjelovit život dr. fra Radoslava Glavaša i njegova spisateljska djela.

Prof. dr. Andrija Nikić (Ružići, 1942.)

Slika fra Radoslava Glavaša uzeta je iz knjige fra Ante Marića, prof. dr. sc. Marije Definis-Gojanović, dr. sc. Davorke Sutlović i mr. arheol. Tihomira Glavaša *Tragom ubijenih hercegovačkih fratara*/ Ekshumacija u Zagvozdu i identifikacija, Mostar, 2007., str. 235.

⁵ Branimir Donat, *Andrija Radoslav Glavaš – pedeset godina poslije*, u knjizi Andrija Radoslav Glavaš, *Hrvatska književnost i duhovnost*, str. 415.

⁶ A. Nikić, *Književnost hercegovačkih franjevaca zadnjih sto godina, Kršni zavičaj*, br. 10. (1977.), str. 55.-56.

Godina 39.

ISSN 1512-6005

ZBORNİK
KRŠNI ZAVIČAJ

broj 41.

Humac, 2008.